

Třetí cesta zajistila léky tisícům pacientů. Teď naráží na vlastní složitost

19.1.2026 - | Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR

Třetí cesta jako unikátní právní mechanismus pro vstup moderních inovativních léků na trh prospívá pacientům i systému, mohla by ale být čitelnější. O legislativním řešení, které za čtyři roky pomohlo tisícům pacientů se vzácnými onemocněními dostat se k moderní léčbě, to na sympoziu Budoucnost léčby pacientů se vzácnými onemocněními řekli politici, plátcí i pacienti.

„Pacientům přinesla třetí cesta za čtyři roky především schválení nových 27 terapií pro 24 diagnóz, které trápily přes tři tisíce pacientů. Pro pacienty to reálně znamená jistotu, že ti, kteří jsou indikováni, se dostanou ke své léčbě. A to je pro nás něco mimořádného, čeho si vážíme,“ zhodnotil systém v panelové diskusi zástupce pacientů, místopředseda České asociace pro vzácná onemocnění (ČAVO) René Břečtan.

Nemělo by se podle něj zapomínat ani na to, co přináší třetí cesta lékařům. „Lékař díky tomuto systému může naplňovat své poslání. Že dá pacientovi inovativní léčbu, která je k dispozici, mu přináší skvělý pocit. Mluví se o tom, že do budoucna hrozí, že budeme mít málo lékařů pro vzácná onemocnění. A já věřím, že taková motivace přesvědčí některé lékaře zůstat,“ řekl Břečtan v diskusi, která následovala po úvodní přednášce Tomáše Doležala, zakladatele a ředitele Institutu pro ekonomiku, zdravotnictví a hodnocení zdravotnických technologií.

Pacienti více ve hře

Pozitivní věci přinesla podle něj třetí cesta i patientským organizacím, které se díky ní více zapojily do rozhodovacího procesu. „Ale to není vše. Nejenom, že se účastníme posuzování a rozhodování, ale především se v rámci systému můžeme dál zdokonalovat v tom, jak být partnery v diskusi,“ ocenil Břečtan.

Věří, že větší zapojení pacientů a patientských organizací je přínosem i pro ostatní stakeholdery. „Na věci se díváme trochu jinak, přinášíme soft data. A to nejen o dopadu na pacienty, ale i na pečující,“ vysvětlil.

S třetí cestou je ČAVO podle Břečtana spokojeno, za jediný problém, o kterém by se podle něj mělo diskutovat, označil vstup neorphanů (*tedy léků, které nejsou orphan, pozn. red.*) pro vzácná onemocnění. „Těchto léků bude přibývat a přijde mi škoda, pokud nebudou mít možnost vstoupit do systému. Protože neznamenají největší náklad. Počet pacientů je již daný, protože je daná schválená terapie. Neorphany mohou systém naopak zlevnit,“ upozornil Břečtan.

Brzdou je nesrozumitelnost

Zastáncem třetí cesty je i předsedkyně Společnosti medicínského práva Lenka Teska Arnoštová. Ta ale v souvislosti s ní upozornila na problém s informovaností. „To se ostatně netýká jen léčby vzácných onemocnění. Pokud člověk normám nerozumí a musí si je nechat interpretovat – buď orgány státní správy nebo třetími subjekty – vede to k nesrozumitelnosti a netransparentnosti,“ upozornila.

“Ocenila bych, kdyby orgány státní správy – ministerstvo zdravotnictví, Státní ústav pro kontrolu léčiv nebo obecněji třeba i Česká lékařská společnost – nějakým způsobem nastavily základní informace a zprůhlednily procesy týkajících se vstupu léků na trh a způsobů jejich hodnocení. Protože mnoho pacientů těchto věcem nerozumí a rádi by jim přišli na kloub,” uvedla Teska Arnoštová.

Podle ní se ukazuje, že současná právní úprava oblasti není dokonalá, a je proto upravována různými stanovisky, například ohledně komparátorů. „Myslím, že to není dobré řešení. Takové věci by se měly řešit například podrobně prováděcím předpisem, ne jen stanoviskem,” míní.

Plátci: Úleva v administrativě

Z pohledu stanovování úhrad léčivých přípravků pro vzácná onemocnění a fungování institutu poradního orgánu hodnotí třetí cestu kladně prezident Svazu zdravotních pojišťoven Martin Balada. „Přes určitý počáteční ostych vnímají zaměstnanecké pojišťovny třetí cestu poměrně důrazně pozitivně. A to z praktických ‚sobeckých‘ důvodů. Usnadňuje jim totiž administrativu,” řekl.

Administrativy ubylo, protože se díky třetí cestě snížil počet žádostí přes paragraf 16, jejichž vyřízení je časově mimořádně náročné. V důsledku to podle Balady přináší i lepší ceny, protože mají pojišťovny větší prostor pro jednání s dodavateli.

Třetí cesta funguje efektivně i podle ředitele Všeobecné zdravotní pojišťovny (VZP) Zdeňka Kabátka. Přesto je podle něj co zlepšovat. „Pomohlo by přesnější vymezení pravidel pro jednání poradních orgánů. Tak abychom neměli jen metodiky, ale přesná pravidla pro to, jak v rámci posuzování fungovat,” řekl Kabátek.

Ředitel VZP připustil, že fungování třetí cesty drobně ulevilo administrativě pojišťoven. O poklesu žádostí přes paragraf 16 ale podle něj mluvit nelze. „Ty stále narůstají,” upozornil. Dodal také, že náklady na léky na vzácná onemocnění nejsou v tuto chvíli něčím, co by ohrožovalo stabilitu systému. „A nebudou mít na systém fatální dopad, ani kdyby se rychlost jejich nárůstu výrazně zvýšila,” ujistil.

Vojtěch: Budeme pokračovat

Třetí cestu považuje za funkční řešení i ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (ANO). „Myslím si, že to byl dobrý příklad dobré praxe, jak má legislativa vznikat, protože u pomyslného kulatého stolu seděli skutečně úplně všichni stakeholderi, kterých se oblast týká. A to včetně pojišťoven, průmyslu a pacientů. Šlo podle mne o docela průlomový postup tvorby legislativy,” uvedl Vojtěch, za jehož ministrování se třetí cesta rodila.

V souvislosti s třetí cestou Vojtěch zdůraznil unikátnost vtažení pacientů do rozhodovacích procesů. A ujistil, že na tuto legislativní praxi naváže, protože i podle dostupných dat funguje dobře.

Nastínil také, že snížit náklady na léky na vzácná onemocnění by mohl pomoci společný postup států EU s využitím chystané evropské úpravy umožňující společné nakupování léčiv. „Myslím si, že právě orphany jsou úplně nejvhodnějšími léky, které by mohly být nakupovány společně. Že bychom na nich mohli toto řešení otestovat. Evropská legislativa takové řešení předpokládá,” vysvětlil Vojtěch.

Ze skeptika se na zastávce třetí cesty změnil poslanec a předseda správní rady VZP Tom Philipp (KDU-ČSL). „Byl jsem jedním z těch, kteří měli poměrně velké obavy z toho, jakým způsobem se situace kolem tohoto paragrafu vyvine. A spokojeně musím říct, že jeho dopad není velký. A že pomohl 3 500 pacientům, což je jednoznačná skupina lidí, kteří velmi ocení, že lék dostanou. Ocení i to, že je naše společnost natolik bohatá a soudržná, že takové paragrafy, jako je třetí cesta,

umožňuje. Paragrafy umožňující vstup léků, které sice jsou nákladově naprosto neefektivní, ale společensky a z hlediska humánního pohledu na naši společnost jsou velkým přínosem," dodal Philipp.

Zdroj: Zdravotnickýdeník.cz

<https://www.vzp.cz/o-nas/aktuality/treti-cesta-zajistila-leky-tisicum-pacientu-ted-narazi-na-vlastni-slozitost>